

ACADEMIA ROMÂNĂ

**INSTITUTUL DE CERCETĂRI
SOCIO-UMANE SIBIU**

**CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU
CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA
CULTURII TRADIȚIONALE SIBIU**

**STUDII ȘI COMUNICĂRI
DE ETNOLOGIE**

Tomul XXV
2011
serie nouă

Techno
Media

Sumar

Studii și comunicări de etnologie la ... 25 de numere

Ilie MOISE, <i>Cercetarea etnologică românească – între împliniri și deziderate</i>	9
Ana GRAMA, <i>Orice cifră rotundă te îmbie la o retrospectivă</i>	11
Rodica RALIADE, <i>O confirmare a Școlii Mihai Pop. Anuarul „Studii și comunicări de etnologie” la douăzeci de ani de apariție în serie nouă</i>	12
Ioana-Ruxandra FRUNTELATĂ, <i>Cercetarea etnologică românească: educație și adaptare</i>	17
Narcisa ȘTIUCĂ, <i>„Terenul” etnologic și terenurile actuale</i>	19
Otilia HEDEȘAN, <i>Etnologia, what for?</i>	21
Nicolae CONSTANTINESCU, <i>Despre predarea disciplinelor etnologice și profesionalizarea cercetării în domeniu</i>	25
Sebastian ȘTEFĂNUCĂ, <i>Reflecții în marginea profesionalismului în etnologie</i>	28

Folclor – Etnologie – Antropologie

Silvia MACREA, <i>Cercetarea meșteșugurilor tradiționale sibiene</i>	33
Cozmina COSTINIUC, <i>Țesutul în zona Sibiului. Imperativul păstrării unei arte</i>	45
Gabriela NEGRU, <i>Meșteri populari din județul Sibiu</i>	63
Maria SPĂTARIU, <i>Ultimii meșteșugari...</i>	81
Elena Rodica COLTA, <i>O specie folclorică neglijată : Hora mortului</i>	99
Claudia LOTREAN BANEA, <i>Stereotipia basmelor românești: de la basmul popular la cel cult</i>	111
Ana Maria STĂNESCU, <i>Statutul de fată mare - de la tradiție la trend</i>	121
Cosmina TIMOCE, <i>Între vizibilitate și viziune. Lecturi asupra unor documente etnologice de arhiva</i>	127
Nicolae SCUTEA, <i>Gânduri pe marginea corespondenței dintre Gh. Șoima și Constantin Catrina</i>	143
Ilie MOISE, <i>Patru decenii de învățământ filologic la Sibiu: preocupări de etnologie și folclor</i>	153
Olimpia COMAN SIPEANU, <i>Contribuții la cunoașterea operei lui Pavel Zamfir din Laz. Identificare și atribuire</i>	157
Vasilica IZDRAILĂ, <i>Restaurarea unei scoarțe. Documentare, analize, intervenții</i>	175
Karla ROȘCA, <i>Un centru de ceramică post-habană la Ocna Sibiului</i>	189

Amalia BULLA-GÂRLONȚA, <i>Modelul dimensiunilor culturale conform Geert Hofstede</i>	197
--	-----

Din etnologia germanilor din România

Horst KLUSCH, <i>Pomul cu dinți de rechin - dispozitiv de testare a toxicității mâncărilor în evul mediu</i>	205
--	-----

Aniversări

Ion Cuceu 70 (Ilie MOISE)	211
Ștefan Palada 75 (Ilie MOISE)	214
Centenar Gh. Șoima (Ilie MOISE)	216
Irmgard Sedler... la aniversare (Ilie MOISE)	218

Note și recenzii

Dorel Marc, <i>Evoluția habitatului tradițional în zona Topliței Mureșului Superior (sec. XVII - XX)</i> (Ioan LĂCĂTUȘU)	221
Vasile Ursan, <i>Folclor din Ardeal</i> (Cozmina COSTINIUC)	223
L. A. Staufe, <i>Basmе populare din Bucovina</i> (Ilie MOISE)	225
Vasile Ursan, <i>Personennamen und Ortsbezeichnungen aus dem „Hermannstädter Umland“ – „Gura Râului“ / Nume de persoane și nume de locuri din Mărginimea Sibiului – Gura Râului</i> (Sigrid HALDENWANG)	226
Ioan Bota, <i>Povești bătrânești</i> (Avram CRISTEA)	231
Elena Rodica Colta, <i>Interetnicitate și construcții identitare în zona de frontieră româno-maghiară</i> (Ilie MOISE)	233
Ilie Moise, <i>O lume în imagini... Cutul și oamenii săi</i> (Ana GRAMA)	235
Ileana Borfotă, Iustin Borfotă, <i>Poșaga – străveche vatră etnofolclorică</i> (Ilie MOISE)	238
Consiliul județean Sibiu, Complexul Național Muzeal ASTRA, <i>Cibinium 2009-2010</i> (Ilie MOISE)	239
Ilie Moise, <i>Ilie Dăianu, Scrieri</i> (Mircea POPA)	240
<i>Publicațiile Muzeului ASTRA</i> (Delia VOINA)	241
<i>Gastronomia tradițională: preparate și context cultural</i> (Gabriela NEGRU)	246
Cronica – rubrică realizată de Andreea BUZAȘ	249

Inhalt

25 Bände – Forschungen und Beiträge zur Ethnologie

Ilie MOISE, <i>Die Erforschung der rumänischen Ethnologie – zwischen Erfüllung und Wunsch</i>	9
Ana GRAMA, <i>Jedwede runde Ziffer gibt Anlass zu retrospektiven Betrachtungen</i>	11
Rodica RALIADÉ, <i>Eine Bestätigung, der Schule Mihai Pop. Zwanzig Jahre seit dem Erscheinen des Jahrbuches „Ethnologische Studien und Mitteilungen“ als neue Serie (Reihe)</i>	12
Ioana-Ruxandra FRUNTELATĂ, <i>Die Erforschung der rumänischen Ethnologie: Erziehung und Anpassung</i>	17
Narcisa ȘTIUCĂ, <i>Ethnologische Feldforschung</i>	19
Otilia HEDEȘAN, <i>Ethnologie, zu welchem Zweck?</i>	21
Nicolae CONSTANTINESCU, <i>Bezüglich des Unterrichts ethnologischer Disziplinen und die Professionalisierung der Forschung in diesem Fachgebiet</i>	25
Sebastian ȘTEFĂNUCĂ, <i>Betrachtungen, die sich auf den Professionalismus in der Ethnologie beziehen</i>	28

Folklor – Ethnologie – Anthropologie

Silvia MACREA, <i>Die Erforschung der Hermannstädter traditionellen Handwerke</i>	33
Cozmina COSTINIUC, <i>Das Weben in der Umgebung von Hermannstadt. Die moralische Verpflichtung eine Kunst zu bewahren</i>	45
Gabriela NEGRU, <i>Populäre Handwerker aus dem Kreis Hermannstadt</i>	63
Maria SPĂTARIU, <i>Die letzten Handwerker</i>	81
Elena Rodica COLTA, <i>Eine vernachlässigte Gattung der Folkloristik: Der Totenreigen</i>	99
Claudia LOTREAN BANEĂ, <i>Vergleichende Studie bezogen auf das rumänische Volks- und Kunstmärchen – die Stereotypie der rumänischen Märchen</i>	111
Ana Maria STĂNESCU, <i>Auf „die Jungfrau“ bezogene Satzung – von der Tradition zum Trend</i>	121
Cosmina TIMOCE, <i>Zwischen Sichtbarkeit und Vision. Lesungen bezüglich einiger ethnologischer Archivadokumente</i>	127
Nicolae SCUTEA, <i>Zu der Korrespondenz zwischen Gh. Șoima und Constantin Catrina</i>	143

Ilie MOISE, <i>Vier Jahrzehnte seit der Einführung des philologischen Unterrichts in Hermannstadt: ethnologische und folkloristische Beschäftigungen</i>	153
Olimpia COMAN SIPEANU, <i>Erläuterungen zum Werk des Pavel Zamfir von Laz</i>	157
Vasilica IZDRAILĂ, <i>Die Restaurierung eines Wollgewebes mit Musterung (als Bettdecke, Wandbehang oder Teppich im rumänischen Bauernhaus). Dokumentation, Analysen, Interventionen</i>	175
Karla ROȘCA, <i>Ein Post-habaner Keramikzentrum in Salzburg (Kreis Hermannstadt)</i>	189
Amalia BULLA-GĂLONȚA, <i>Das Modell kultureller Dimensionen nach Geert Hofstede</i>	197
 Aus Der Ethnologie der deutschen in Rumänien	
Horst KLUSCH, <i>Der Baum mit den Haifischzähnen – eine Vorrichtung zum Prüfen des toxischen Gehalts der Speisen im Mittelalter</i>	205
 Geburstage	
Ion Cuceu zum 70 Geburtstag (Ilie Moise)	211
Ștefan Palada zum 75 Geburtstag (Ilie Moise)	214
Gh. Șoima – zum Zentenarium (Ilie Moise)	216
Irmgard Sedler – zum Geburtstag (Ilie MOISE)	218
 Mitteilungen und Rezensionen	
Dorel Marc, <i>Die Entwicklung des traditionellen Habitats im Gebiet Toplița des oberen Mieresch (XVII. bis XX. Jahrhundert)</i> (Ioan LĂCĂTUȘU)	221
Vasile Ursan, <i>Folklore aus Siebenbürgen</i> (Cozmina COSTINIUC)	223
L.A. Staufe, <i>Volksmärchen aus der Bukowina</i> (Ilie Moise)	225
Vasile Ursan, <i>Personennamen und Ortsbezeichnungen aus dem „Hermannstädter Umland“ – „Gura Râului“</i> (Sigrid HALDENWANG) ..	226
Ioan Bota, <i>Erzählungen aus alten Zeiten</i> (Avram CRISTEA)	231
Elena Rodica Colta, <i>Interethnizität und Identität im rumänisch-maghiarischen Grenzgebiet</i> (Ilie Moise)	233
Ilie Moise, <i>Eine Welt in Bildern ... das Dorf Cut und seine Bewohner</i> (Ana GRAMA)	235
Ileana Borfotă, Iustin Borfotă, <i>Poșaga – eine alte ethnofolklorische Siedlung</i> (Ilie MOISE)	238
Consiliul județean Sibiu, Complexul Național Muzeal ASTRA, <i>Cibinium 2009-2010</i> (Ilie MOISE)	239
Ilie Moise, <i>Ilie Dăianu, Schriften</i> (Mircea POPA)	240
<i>Die Veröffentlichungen des ASTRA-Museums 2010– 2011</i> (Delia VOINA)	243
<i>Die Traditionelle Küche und Kulturellen Kontext</i> (Gabriela NEGRU)	246
 Chronik – erarbeitet von Andreea Buzaș	249

Summary

Studies and communication of Ethnology - 25 Numbers

Ilie MOISE, <i>Romanian Ethnological Research - Between Achievements and Goals</i>	9
Ana GRAMA; <i>Any anniversary leads you to a review</i>	11
Rodica RALIADÉ, <i>A confirmation of Mihai Pop's School. The Yearbook "Ethnology and Communications Studies" twenty years of developing the new series</i>	12
Ioana Ruxandra FRUNTELATĂ, <i>Romanian ethnological research: learning and adaptation</i>	17
Narcisa ŞTIUCĂ, <i>Ethnological field research</i>	19
Otila HEDEŞAN, <i>Ethnology, what for?</i>	21
Nicolae CONSTANTINESCU, <i>Professionalization of teaching and research on ethnology</i>	25
Sebastian ŞTEFĂNUCĂ, <i>Reflections Related to Professionalism in Ethnology</i>	28

Folklore - Ethnology - Anthropology

Silvia MACREA, <i>Traditional Crafts Research in Sibiu</i>	33
Cozmina COSTINIUC, <i>Weaving in the Sibiu area. The Imperative of Preserving an Art</i>	45
Gabriela NEGRU, <i>Craftsmen from Sibiu County</i>	63
Maria SPATARIU, <i>The Last Craftsmen</i>	81
Elena Rodica COLTA, <i>A Neglected Folk Species: The Dance of the Dead</i>	99
Claudia LOTREAN, <i>A Comparative Study between Anonymous Folktales and Fairytales by Romanian Writers Stereotypical Romanian Tales</i>	111
Ana Maria STĂNESCU, <i>Coming of Age for Girls - From Tradition to Trend</i>	121
Cosmina TIMOCE, <i>Between the Visible and Visions. Reading Documents from the Ethnological Archive</i>	127
Nicolae SCUTEA, <i>Thoughts on the Correspondence between Gh. Şoima and Constantin Catrina</i>	143
Ilie MOISE, <i>Four Decades of Philological Education in Sibiu: Concerns of Ethnology and Folklore</i>	153
Olimpia COMAN SIPEANU, <i>Contributions to the Knowledge of Pavel Zamfir's Work in Laz, Identification and Assignment</i>	157

Vasilica IZDRAILĂ, <i>Restoration of Rugs. Documentation, Analysis, Interventions</i>	175
Karla ROȘCA, <i>A Centre of Post-Habana Ceramic in Ocna Sibiului</i>	189
Amalia BULLA GÂRLONȚA, <i>Models of Cultural Dimensions According to Geert Hofstede</i>	197
 Germans and Romanian Ethnology	
Horst KLUSCH, <i>Shark's Tooth Tree A Medieval Device for Testing Poison in Food in the Middle Ages</i>	205
 Anniversaries	
<i>Centenary Gh. Șoima (Ilie MOISE)</i>	211
<i>Ion Cuceu 70 (Ilie MOISE)</i>	214
<i>Ștefan Palada 75 (Ilie MOISE)</i>	216
<i>Irmgard Sedler - To Anniversary (Ilie MOISE)</i>	218
 Notes and Reviews	
Dorel Marc, <i>The Evolution of Traditional Habitats in the Toplița, Upper Mureș (18th – 20th century) (Ioan LACATUȘU)</i>	221
Vasile Ursan, <i>Transylvanian Folklore (Cozmina COSTINIUC)</i>	223
L. A. Staufe, <i>Folk Tales from Bukovina (Ilie MOISE)</i>	225
Vasile Ursan, <i>“Gura Râului” / Personal Names and Place names in Mărginimea Sibiului - Gura Râului, (Sigrid HALDENWANG)</i>	226
Ioan Bota, <i>Traditional Stories (Avram CRISTEA)</i>	231
Elena Rodica Colta, <i>Identity construction in the Romanian-Hungarian border (Ilie MOISE)</i>	233
Ilie Moise, <i>A world in Pictures. Cut and its people (Ana GRAMA)</i>	235
Ileana Borfotă, <i>Iustin Borfotă, Poșaga - old ethno-folk settlement (Ilie MOISE)</i>	238
Consiliul județean Sibiu, <i>Complexul Național Muzeal ASTRA, Cibinium 2009-2010 (Ilie MOISE)</i>	239
Ilie Moise, <i>Ilie Dăianu, Writings (Mircea POPA)</i>	240
<i>Presentations of Astra Museum House (Delia VOINEA)</i>	241
<i>Traditional Cuisine: Dish within Cultural Context (Gabriela NEGRU)</i>	246
 Chronicle - Andreea BUZAȘ	249

*Cercetarea etnologică românească –
între împliniri și deziderate*

Ilie MOISE

Cercetător principal I – Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu,
B-dul Victoriei, nr. 40, Sibiu, e-mail: secretariat@icsusib.ro

Preocupată de statutul și destinul culturii tradiționale în actualitate, „Asociația de Științe Etnologice din România” (ASER) a pus în discuție, nu o dată, marile probleme cu care se confruntă etnologia românească. La Conferința Națională a ASER din 2009, axată pe „Interogațiile etnologiei actuale” (Ilie Moise: 2009, p. 18-22), am încercat să aduc, din nou, în atenția participanților *statutul etnologiei în sistemul educațional românesc*, traseul de formare a unui etnolog: licență, masterat, doctorat, studii postdoctorale. Problemă complicată și greu de rezolvat de vreme ce implică mulți, mulți bani, strategii culturale pe termen lung, multă *profesionalitate* și – bineînțeles, *profesioniști* care trebuie riguros și îndelung pregătiți. Or, este știut, sistemul educațional din România, în domeniul etnologiei, este mai mult decât deficitar, majoritatea specialiștilor pe care-i avem astăzi provenind din varii domenii de activitate – filologie, sociologie, istorie sau muzicologie – țara noastră nereușind, nici după 1989, să înființeze o „Facultate de etnologie” în care să-și pregătească specialiștii. Situația devine de-a dreptul dramatică atunci când se ridică problema *statutului* pe care-l are *etnologia* în societate sau lumea științifică, de vreme ce ea lipsește din nomenclatoarele de specialitate. Până când guvernanții vor înțelege că *etnologia* este, alături de *limba, istoria și geografia* românilor, o *disciplină identitară* și că etnologul trebuie să facă parte din consultanța tehnică a națiunii, din elita intelectuală care propune strategii de dezvoltare, dascălii de cultură tradițională și cercetătorii încearcă să găsească soluții (chiar și de avarie!) privind asigurarea, cu specialiști bine pregătiți, a României de mâine. Cum? Prin ce mijloace? Un prim răspuns vizează modalitățile și mijloacele care ne stau la îndemână: dezbaterile în presa de specialitate.

Orice cifră rotundă te îmbie la o retrospectivă

Ana GRAMA

Cercetător – Muzeul ASTRA, Piața Mică,
nr. 11, Sibiu, e-mail: gramaana@gmail.com

În general, *Studii și comunicări de etnologie* și-a atins scopul, obiectivele importante, într-o continuitate de înviat s-au realizat. Dar, e suficient? Oare, odată cu trecerea anilor, responsabilitățile noastre nu s-au extins astfel și *asupra profesiei în sine*? Și, dacă am simțit întotdeauna, ca pe o misiune, *respectul față înaintași* și o obligație onorantă de a-i sprijini publicistic pe contemporani, nu suntem obligați să privim și spre viitor?

Cui predăm ștafeta profesională și, mai ales cum a fost pregătită această „predare de ștafetă”? Toată lumea știe că bulversările din societatea noastră au condus la schimbări (firești) în modul de a gândi și de a lucra, de a trata *actul profesionalizării și responsabilitatea profesională*. În primii ani postdecembriști, această profesionalizare evolua, parcă, în firea lucrurilor, dar azi se dovedește un proces din ce în ce mai ... problematic, mai derutant, chiar mai puțin încurajator. Iar astfel de constatări – mai ales în momente de bilanț – ne obligă la o privire mai atentă asupra subiectului. Rezultatele unei astfel de investigații, fie și într-o fază informală – ne pun în situația de a socoti că ... avem o problemă. Pe parcursul activității noastre am pierdut legătura cu cei ce vin în spațiul etnologic.

Sușinim, în cunoștință de cauză și cu sinceritate că ceea ce ar trebui să se învețe în liceu – *Tehnică muncii intelectuale* – nu se învață nici în facultăți. Doar universitarii zeloși – care predau, îndrumă lucrări de licență și de doctorat – intră, dar în strict domeniul lor – pe acest teren atât de specializat. Venind la un loc de muncă cu serioase obligații de cercetare, adeseori tinerii constată că tocmai *la ei nu s-a urmărit acest segment instructiv*. Instituția în care se face cercetare științifică are în atribuțiile sale și pe aceea de a asigura supraspecializarea slujitorilor săi. Este conștientă de această realitate și, dacă e, cum o face? Fără „nostalgii vinovate” pentru timpul trecut, ne amintim cum în anul 1965 a fost organizată o *Sesiune națională de comunicări a muzeelor*. La început era de văzut o mulțime imensă în holul Casei Scânteii, putând să crezi că este o adunare tipică de tip comunist. Dar... după deschiderea lucrărilor, fiecare specialitate s-a retras în propriul spațiu – cca 24 secțiuni – și acolo se citeau, se discutau și se apreciau lucrările. Cine le aprecia? Un academician, un profesor universitar, o personalitate cu experiență. După aceste „furci caudine” lucrările se publicau, sau nu. Dar fiecare *intervenție* era un câștig – și nu o insultă, un atac – la adresa colegului sau

învățăcelului debutant, fără suficientă experiență. După o astfel de experiență „cu academicienii”, pe principiul „petei de ulei”, sistemul s-a extins în toate instituțiile muzeistice. De reținut că prin *comunicări* înțelegeam intervenții care veneau cu noutăți factologice sau de interpretare. De-a lungul timpului rigoarea s-a mai estompat, în acele instituții care nu au avut suficientă responsabilitate pentru chiar propriul nivel științific. Ultimele decenii au desăvârșit acest proces de „liniștire” a discuțiilor. Este aici o „vină” a celor care nu au conștientizat că doar propria profesionalizare nu este suficientă, ci e cel puțin la fel de importantă și cea a tinerilor. Azi, aceștia au șansa de a citi mult și din publicații diverse, fac schimb de informații cu colegi, vizitează instituții din străinătate mai mult decât generația trecută. Dar, au ei la bază cunoașterea „abc-ul cercetării”? E adevărat că el poate fi *altfel* decât cel mai vechi, dar în punctele sale esențiale rămâne indispensabil primilor pași ... pentru ca următorii să fie cu adevărat eficienți.

Riscă generația pensionabililor să-și creeze antipatii și să provoace priviri suverane ale tinerilor? Sigur. Dar merită, e chiar obligată să riște.

O confirmare a Școlii Mihai Pop. Anuarul „Studii și comunicări de etnologie” la douăzeci de ani de apariție în serie nouă

Rodica RALIADÉ

Cercetător principal II – Institutul de Etnografie și Folclor
„C. Brăiloiu”, București, e-mail: r_c_raliade@yahoo.fr

În 1991, după nouă ani de tăcere, publicația sibiană „Studii și comunicări” pornea într-o nouă și temerară „aventură” științifică. Existența anuarului sibian este jalonată de ani-cheie: apare în 1978 trăind până în 1983; reapare în 1991, pentru ca din 1993 să fie editat la Editura Academiei Române. Din 1998, publicarea anuarului este asigurată de forurile culturale sibiene.

Începuturile publicației sunt legate de *Asociația Folcloriștilor și Etnografilor din Județul Sibiu (AFES)*. Printre obiectivele trecute în statutul asociației, care a funcționat pe lângă „Centrul Județean al Creației Populare”, era inclusă și publicarea unui *buletin anual*. Acesta va apare din toamna anului 1978, sub îngrijirea lui Ilie Moise, secretarul de atunci al *Asociației*. „Studii și comunicări” își face debutul în faza de maturizare a domeniului, când peisajul științific oferea un model prestigios, anume „Revista de Etnografie și Folclor”, profesorul Mihai Pop dirijând destinele revistei bucureștene în calitate de redactor șef, ca și pe ale domeniului în general. Aflăm dintr-un articol¹ scris de Ilie Moise, acum la rândul său profesor și îndrumător, cât de mult a însemnat pentru generația sa „Școala Mihai Pop”. Sub egida acestei școli a stat și anuarul de la Sibiu.

Cercetarea etnologică românească: educație și adaptare

Ioana-Ruxandra FRUNTELATĂ

Conf. univ. dr., Colectivul de Etnologie și Folclor,
Universitatea din București, e-mail: ioanafruntelata@yahoo.com

Rândurile de mai jos nu reprezintă o încercare de contribuție științifică la trasarea cadrelor contemporane ale cercetării etnologice românești, ci sintetizează, într-o ordine destul de lacunară și întâmplătoare, câteva experiențe personale din exercitarea profesiei de formator de etnologi tineri, pe care, acum mai bine de zece ani, și-a asumat-o o mică echipă de cadre didactice universitare, construind și reconstruind, sub coordonarea domnului profesor Nicolae Constantinescu de la Facultatea de Litere a Universității din București, programe de licență și de masterat în domeniul etnologiei.

Desigur, *profesionalizarea cercetării etnologice românești* începe de la *instituționalizarea învățământului* în domeniu. Deși acesta are la noi o tradiție academică solidă (începând de la Odobescu și Hasdeu și continuând cu Gusti și Vuia), astăzi se confruntă cu destule probleme, printre care suspendarea traseelor de formare etnologică între un *ciclu preuniversitar* când folclorul nu se studiază sau se include impropriu în canonul literaturii române culte și o Școală doctorală (cel puțin la noi, la Litere) ce asimilează o teză de etnologie cu una de filologie; sau condiționarea derulării programului de numărul de candidați înscriși, în linia politicii economice aplicate fără discriminare tuturor instituțiilor bugetate și cu atât mai mult „fabricilor” de licențiați; de asemenea, imposibilitatea financiară a multor tineri din mediul rural de a urma cursurile unei universități, chiar dacă ar avea capacitatea și motivația necesare; nu în ultimul rând, dificultatea absolvenților unei facultăți sau masterat de etnologie de a-și găsi un loc într-un domeniu rău înțeles sau de-a dreptul necunoscut, cu toate că educația pentru patrimoniu sau consilierea pentru patrimoniu (cultural/ etnologic/ identitar) ar putea fi prioritare într-o țară cu o moștenire culturală încă atât de bogată la sate, cum este România și ar putea constitui obiectul unor proiecte rentabile. Până când se vor rezolva aceste probleme (dacă se vor rezolva), *etnologii* se vor profesionaliza parțial sau conjunctural, așa cum am făcut și eu, de exemplu, *învățând* mai puțin din școală și mai mult *din mers* și la locul de muncă.

Având în vedere calitatea etnologiei de știință a *faptului social total*, ca să folosesc sintagma lui Mauss, cred că este important ca profesioniștii unui domeniu numit azi *studii culturale* să pornească de la instruirea într-o disciplină umanistă fundamentală, cum ar fi filologia sau filosofia, pentru a avea o viziune de

va continua să existe și poate chiar să se extindă, că vom accesibiliza mai mult arhivele și ne vom crea și altele, că vom publica mai consistent și mai departe și că, învingând monștrii birocratici ai timpului nostru, ne vom iubi și respecta profesia de etnolog și de acum înainte.

„Terenul” etnologic și terenurile actuale

Narcisa ȘTIUCĂ

Conf. univ. dr. – Facultatea de Litere, Universitatea din
București, e-mail: n.stiuca@gmail.com

Este un truism că „a face etnologie” astăzi înseamnă în mod necesar a face investigații pe teren. Dar unde ne mai este, unde ne mai poate fi „terenul”?

Dacă o luăm în sens etimologic, cercetare etnologică și de antropologie culturală putem face oriunde trăiesc oameni. Bunăoară, în spațiul urban: scara blocului, blocul de locuințe, ca să nu mai vorbim despre cartier și locurile de socializare (parcuri, piețe, cluburi, stadioane)... Campusul universitar este, de asemenea, un loc ofertant. Spun asta nu numai pentru că știu că s-au făcut și la noi asemenea investigații cu mult succes, dar mai ales pentru că în asemenea locații găsim grupuri umane neomogene care au adus în timp zestrea lor culturală din zonele de origine contribuind astfel la construirea unei identități noi – a locului de adopție – pe cât de complexă și eterogenă, pe atât de consistentă și coerentă.

Ar mai fi încă un posibil teren: cel virtual, unde se formează comunități efemere sau longevive, bine coagulate și motivate de pasiuni și orizonturi de cunoaștere comune, dar – atenție! – aici normele deontologice se modifică și trebuiesc strict respectate (mă refer la identitatea subiecților, dar și la autenticitatea mesajelor atât de spontan generate în discuție). Cercetarea în mediile virtuale poate oferi nesperate surse de sondare și cunoaștere a mentalității actuale și a asumării valorilor culturii globale, dar și date privind păstrarea unor vestigii ale trecutului. Aș da un exemplu sugerat de multele lucrări de diplomă elaborate de studenții mei: lansarea pe blogg-uri și forum-uri a unor întrebări privind tradițiile de sărbători ale românilor (din țară și din diaspora) nu ar aduce un câștig însemnat la studiile privind comportamentul festiv actual? Eu cred că da. Este un fel de cercetare mediată, dar „regulile jocului” sunt altele: cercetătorul nu mai este „instanța supremă” și nici măcar un *spiritus rector*: el trebuie să se supună proto-coalelor de discuție și regulilor impuse de moderator, să ofere informații la schimb, să fie mobil, inventiv, provocator (dar cu măsură!) și mai ales tenace și tolerant.

Să nu uităm totuși satul, satul actual, nu cel etern, patriarhal, ci cel golit de tinerii care au plecat la muncă în străinătate și revin la sărbători. Satul cu ierarhia

*Etnologia – what for?*⁵

Otilia HEDEȘAN

Conf. univ. dr. – Facultatea de litere, Istorie și Teologie,
Universitatea din Timișoara, e-mail: ohedesan@litere.uvt.ro

Ca profesionist în domeniul antropologiei și etnologiei⁶ sunt, desigur, formată să descopăr o lungă serie de locuri, direcții, terenuri, subiecte și cauze care fac din studiul și practica acestei discipline dacă nu neapărat una dintre prioritățile societății actuale, cel puțin o preocupare importantă, rezonabilă și extrem de oportună. Pentru a nu transforma, însă, textul de mai jos într-un discurs autist, în condițiile în care el apare într-o carte scrisă de specialiști pentru specialiști, voi decupa din tema mai generală a *existenței / nonexistenței unei instituționalizări a etnologiei în România în prezent* chestiunea *cum anume este percepută această instituționalizare din afara sistemului. Ce, cum, când* cineva exterior acestui domeniu de studii și preocupări este dispus să recurgă la instituția etnologiei și mai ales *de ce* face acest lucru – iată topicul esențial al acestei intervenții.

Din factologia amplă și eterogenă care constituie suma privirilor exterioare domeniului de reflecție al etnologiei, am ales cazul presei românești de după 1990. Analiza situațiilor multiple în care presa recurge la etnologie ca la o instituție de natură să îi furnizeze informații ori să îi gireze anumite date este un demers laborios, care necesită pe de o parte o documentare îndelungată, pe de altă parte o disecare a câtorva situații tipice menită să conducă la relevarea elementelor pertinente pentru înțelegerea fenomenului. Ceea ce propun mai jos este comentariul unei atari situații.

Iată, în ziarul local *Adevărul de seară*, sub titlul ***Ce să faci de Revelion ca să ai parte de noroc, bani, sănătate și iubire în anul 2011***, ca un punct de plecare în analiză: „Peștele, banii și oamenii care intră în case asigură bunăstarea în noul an. Antropologii timișoreni au explicat ce este bine să se facă în ultima zi și noapte

⁵ Acest text este un răspuns liber la solicitarea colegilor Ilie Moise și Andreea Buzaș, de la Institutul de Științe Socio-Umane din Sibiu, de a-mi expune punctul de vedere despre instituționalizarea etnologiei în România actuală.

⁶ În acest text folosesc termenul *etnologie* ca pe un echivalent al celui de *antropologie*, în sensul bibliografiei franceze recente. Mă dezinteresez în mod deliberat de istoricul diferențelor dintre cele două concepte, *etnologie / antropologie* ca și de concurența celor doi termeni în România ultimelor decenii. Cf. Pierre Bonte, Michel Izard, *Dicționar de etnologie și antropologie*, Iași, Polirom, 1999, Marie-Odile Géraud, Olivier Leservoiser, Richard Pottier, *Noțiunile-cheie ale etnologiei*, Iași, Polirom, 2001, Martine Segalen, *Etnologie: concepte și arii culturale*, Timișoara, Amarcord, 2002.

Despre predarea disciplinelor etnologice și profesionalizarea cercetării în domeniu

Nicolae CONSTANTINESCU

Prof. univ. dr. – Facultatea de Litere, Universitatea din
București, e-mail: nicconstantinescu@yahoo.com

Reiau aici, pe scurt, la invitația prof. dr. Ilie Moise, editorul publicației „Studii și Cercetări de Etnologie”, care sărbătorește anul acesta 25 de ani de existență, o serie de puncte de vedere pe care le-am mai formulat, în decursul timpului. Predarea disciplinelor al căror obiect îl constituie cultura populară (folclorul – literar, muzical, coregrafic, arta populară, etnografia, etnologia, antropologia culturală etc.) are o îndelungată și valoroasă tradiție în învățământul superior românesc, fiind legată de nume ilustre precum acelea ale lui Al. I. Odobescu, B. P. Hasdeu, Ovid Densusianu, Nicolae Iorga, D. Caracostea, Petru Caraman, Vasile Pârvan, G. Vâlsan, Romulus Vuia, Simion Mehedinți, Constantin Brăiloiu, Mihai Pop, Emilia Comișel, Valer Butură, Dumitru Pop și alții.

În decursul unui secol și mai bine de existență, disciplinele etnologice și-au conturat propriul lor obiect de studiu, și-au elaborat instrumentele de lucru (*corpus*-uri, arhive, colecții, muzee, filme etc.), și-au constituit un aparat conceptual propriu, metode și tehnici de investigare adecvate domeniului, aflându-se astfel în faza deplină a lor maturități.

Este, pe de altă parte, știut că, mai mult decât în alte sfere ale cunoașterii, cultura în general, cultura populară în special, se înfățișează ca un realitate vie, în continuă schimbare, transformare, adaptare la noile condiții sociale și economice, suferind așa numitele ‘mutații funcționale’, responsabile, în fond, pentru păstrarea modelelor și pentru permanenta lor resemantizare. Calificată drept ‘tradițională’, cultura populară este, în același timp, un fenomen actual, prezent ca atare în contemporaneitate.

De fapt, și acest lucru trebuie de asemenea subliniat, existența simultană, concomitentă, pe durata mai multor veacuri, a celor două tipuri de cultură (cultura populară, ‘tradițională’, ‘rurală’ ‘minoră’ și cultura ‘academică’, ‘savantă’, ‘cărțură-rească’, ‘majoră’) constituie o trăsătură specifică a culturii românești, o temă perpetuă a cercetării științifice românești care a căutat (și mai caută încă) trăsăturile specifice, care le delimitează, dar și zonele de confluență, punctele de contact, influențele reciproce dintre cele două spații culturale.

Pe de altă parte, în societățile industriale și post-industriale de astăzi se constată o tendință de marginalizare, chiar de înlocuire a formelor culturii populare

acest demers, că și alți confrăți care predau sau cercetează cultura populară românească resimt ca o necesitate stringentă a momentului includerea studiului culturii populare în programele de învățământ, de la școala primară până la universitate; mă gândesc, în acest sens, la programul formulat de Dr. Cornel Bucur, fostul director al complexului muzeal „Astra” din Sibiu, sub titlul *Recurs la tradițiile etnoculturale în procesul de reformare a societății românești*, „Studii și Comunicări de Etnologie”, tomul X, 1996, p. 99-122 din a cărui pledoarie citez: „Rolul școlii în recuperarea tradițiilor culturale ridică problema reformei generale a sistemului învățământului românesc vis-à-vis de întreg patrimoniul cultural tradițional și de obiectivul major al învățământului modern, în noile circumstanțe politice internaționale, acela al educării copiilor și tinerilor în spiritul cunoașterii și prețuirii valorilor culturale identitare” (p. 105).

În același sens se pronunța, cu ani în urmă, și o altă voce autorizată a științei românești, profesorul Alexandru Duțu, care pune problema învățării culturii noastre vechi în termenii pragmatici impuși de timpul pe care îl trăim: „Ușurătatea și dificultatea cu care ne adaptăm la situațiile noi provine din faptul că nu ne cunoaștem bine tradiția culturală: pentru că avem puține de apărut asimilăm tot ce ne cade sub priviri și adeseori cu teama să nu rămânem în urma Europei care ‘este cu ochii pe noi’”(Al. Duțu, *Intoleranță și intransigență*, „Dilema”, anul V, nr. 216, p. 6).

Uităm, din păcate, că chiar această Europă, prin ceea ce are ea mai bun, îndeamnă fiecare popor, fiecare grup etnic, să-și păstreze tradiția culturală și să participe cu moștenirea proprie la construirea unei noi Europe și a unei lumi noi.

Reflecții în marginea profesionalismului în etnologie

Sebastian ȘTEFĂNUCĂ

Profesor – Grupul Școlar „Constantin Cantacuzino”,
Băicoi, jud. Prahova, e-mail: seb_filozof@yahoo.com

Răspundem cu bucurie scrisorii și invitației domnului profesor Ilie Moise pentru un aport în configurarea numărului aniversar XXV al *Studiilor și comunicărilor de etnologie*. Bucuria de care vorbim nu are doar rezonanțe afective; ea poartă cu sine și o încărcătură epistemologică, în sensul prim al acestui concept, de teorie a cunoașterii științifice. În contextul în care lumea științifică actuală este interesată în primul rând de *fapte*, pare desuet să mai fim preocupați de o teorie a cunoașterii în științele socio-umane, cu precădere a științelor surori folclorul, etnografia, etnologia și antropologia culturală și socială, tatonate îndeaproape de sociologie. De fapt, ultimele preocupări, îndeobște împărtășite, legate de *statutul*,

Cercetarea și valorificarea meșteșugurilor tradiționale sibiene

Silvia MACREA

Manager – CJCPCT „Cindrelul-Junii” Sibiu,
Str. Școala de Înot, nr.18, e-mail: silviamacrea@juniisibiului.ro

Abstract: Both folklore and handcrafts are changing and adapting to the realities of the contemporary life. The objects produced by the craftsmen: pieces of clothing, hats, adornments, different types of cloth, carpentry etc. no longer accomplish daily roles, but are rather exhibited in museums. Thanks to the institutions that promote the traditional culture, the craftsmen and their objects are cherished in special events, such as fares and shows in which the old-time village with all its elements comes to life.

Keywords: handcraft, human living treasure, tradition, folklore show, promotion of cultural identity

Într-un secol XXI tot mai marcat de globalizare și tehnicitate, păstrarea tezaurului tradițional, material și imaterial, se dovedește a fi o condiție sine-qua-non a prezervării identității socio-culturale a oricărei comunități. Însă în timp ce patrimoniul material tradițional este prezervat în muzee, meșteșugurile trebuie continuate în comunitățile în care s-au născut.

Autoritatea Finanțatoare:

Administrația Fondului Cultural Național

de acest tip realizată în istoria recentă a județului Sibiu, iar finanțarea proiectului a fost asigurată de Administrația Fondului Cultural Național și de

Astfel, în acord cu prioritățile trasate la nivel național și internațional, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Cindrelul-Junii” Sibiu a demarat, în anul 2010, un amplu proiect de cunoaștere, salvagardare și valorificare a meșteșugurilor tradiționale din județul Sibiu. A fost prima campanie

Imperativul păstrării unei arte. Țesutul în zona Sibiu.

Cozmina COSTINIUC

Referent de specialitate – CJCPCT „Cindrelul-Junii” Sibiu,
Str. Școala de Înot, nr. 18, e-mail: cozmina2002@yahoo.fr

Summary: The Loom takes us in ancient times when, for the women in our villages it was the most important occupation during winter. They did not weave for making money, but to adorn their houses with towels and carpets, and to put on, for the important holidays, the most beautiful costumes. In our modern times, in full transformation, this art is a true promoter of the traditional cultural elements, carrying along the efforts of earlier generations and keeping intact the memory of an unmatched patrimony.

Keywords: holidays, costumes, traditional cultural elements, unmatched patrimony.

I. Țesutul – Meșteșug artistic tradițional

Țesutul, unul dintre principalele meșteșuguri artistice tradiționale reprezintă, după cum cercetătorii observau în 1967¹, unul din ultimii „martori” – cum se spune în arheologie – ai unei vaste etape din istoria societății și civilizației umane.

Instrument străvechi și permanent folosit de-a lungul timpului la realizarea meșteșugului țesutului – încrucișarea urzelii cu băteală – *războiul de țesut* este răspândit la noi, ca și la celelalte popoare, în varianta orizontală. Descoperirile arheologice și documente din diferite epoci atestă însă experiența unui tip primitiv de război, cel vertical, care a existat multă vreme pe tot cuprinsul Europei. Având mărimea corespunzătoare înălțimii unui om, războiul vertical primitiv putea fi folosit numai pentru obținerea unor țesături destul de mici ca lungime.

¹ Petrescu, Cornel Irimie, *Meșteșuguri artistice în România*, București, 1967, p. 6.

Meșteri populari din județul Sibiu

Gabriela NEGRU

Referent specialist – CJCPCT „Cindrelul-Junii” Sibiu,
Str. Școala de Înot, nr.18, e-mail: mila_gabriela@yahoo.com

Abstract: This paper draws attention on the need to preserve the socio-cultural identity by means of items belonging to the tangible cultural patrimony: objects of clothing and adornments and on the craftsmen – the living human treasures. Because the trades, which used to be a real treasure, are in danger of extinction, one must help the promoters of traditional handcraft in Sibiu County.

Keywords: handcraft, human living treasure, embroidery, ceremonial versus daily clothes, tradition

Stadiul dezvoltării îndeletnicirilor speciale, cum sunt definite meșteșugurile¹, oferă imaginea culturii tradiționale și a valorii sale în rândurile comunității. Vorbesc despre dezvoltarea socio-economică, despre o etapă din istoria și civilizația unei comunități. De altfel, meșteșugul combină abilitatea tehnică cu inspirația, înclinația spre artistic și frumos, în contextul actual în care costumele populare și piesele din arsenalul unei gospodării nu mai satisfac nevoi zilnice, nici performarea anumitor momente ceremoniale.

Pentru a surprinde actul de creație, în urma căruia rezultă produsul meșteșugăresc, se impune o analiză complexă, axată pe o serie de criterii: necesitatea creării și folosirii obiectului respectiv, materia primă folosită, tehnica de prelucrare artistică, structura și compoziția artistică a unui ansamblu, valorile și funcțiile obiectului (utilitară și ceremonială). Patrimoniul cultural imaterial – domeniu al civilizației tradiționale poate fi abordat prin prisma câtorva relații ce implică forma cu funcția obiectului, obiectul și tehnica de execuție, tehnica și performarea artistică.

¹ ***, *Patrimoniul Cultural Imaterial din România, Repertoriu I*, București, 2009, p. 187

Ultimii meșteșugari...

Maria SPĂTARIU

Cotidianul Tribuna, e-mail: mariaspatariu@gmail.com

Abstract: In Romania, traditional crafts have been passing a continuous decline due to the social, economic and industrial changes. The situation of the utilitarian non-artistic crafts is even more desperate and only few blacksmiths, carpenters, wheelwrights and joiners still practice their crafts in Sibiu county's villages. Most of the handicraftsmen are old and there is almost no one else willing to learn from them; they have fewer and fewer clients and they face difficulties in selling their products and in securing raw products.

Keywords: crafts, handicraftsman, blacksmith, carpenter, wheelwright, joiner, tradition preservation, economy, workshop, wood, iron, leather.

Puține sunt ocaziile în secolul al XXI-lea în care se mai vorbește despre meșteșugurile tradiționale, non-artistice. De obicei, aceste ocazii se întâlnesc în mass-media sau în literatura de specialitate, iar meșteșugurile și meșteșugarii sunt promovați sub generic precum „Ultimul fierar”, „Ultimul curelar”, „Ultimul măsar”. Deși plasarea atributului „ultimul” înaintea meșteșugarilor poate părea redundantă și forțată, realitatea confirmă corecta utilizare a termenului. Astăzi, un potcovar nu mai deservește câteva ulițe din sat, ci câteva sate; astăzi, un măsar nu mai are concurența a 2-3 colegi de breaslă, ci e singurul care execută mobilier tradițional pe o distanță de zeci de kilometri. Declinul meșteșugurilor tradiționale non-artistice, precum fierăritul, potcovitul, rotăritul, dulgheritul, măsuritul, confecționarea hamurilor, se explică prin dispariția funcționalității produsului finit. Toate produsele ieșite din mâna fierarilor, potcovarilor, rotarilor, măsarilor și hămurarilor sunt legate de o lume tradițională și de o agricultură făcută manual și cu ajutorul animalelor, iar ambele dispar încet-încet. Aici, și în slaba recompensă pe care meșterul o primește pentru

O specie folclorică neglijată: Hora mortului

Elena Rodica COLTA

Dr. etnolog – Complexul Muzeal Arad,
Piața Enescu, nr.1, e-mail: rodica.colta@gmail.com

Summary: Less studied by ethnologists because of their scholarly origin, the farewell songs or „the dance of the dead”, composed and sung by the churches’ teachers before departing with the dead to the cemetery, belong to Bucovina, Transylvania, Partium and Banat funeral repertoire, along with „dawn song” and mourning. The origin of these farewell songs is found in funeral homiletics from the sixteenth century. During the following centuries these sermons began to be sung, similarly to the Calvin songs. From these cult lyrics, which were circulating during the seventeenth and eighteenth centuries on hand written sheets, during the nineteenth century they reached rural alternatives built on the structure of „star songs”, similar to those of today. The habit of playing the dance of the dead continues to be present today in many villages in western Romania and eastern Hungary, where the Romanian communities consider that without this song, the burial is not complete.

Keywords: research, funeral songs, dance of the dead, living habits

Mai puțin cercetată de etnologi, poate datorită originii cărturărești¹, *Cântarea de rămas bun* sau *Iertăciunea*, specifică Bucovinei, Transilvaniei, Părților ungurene și Banatului, face parte, în toate aceste ținuturi, din repertoriul funerar, alături de cântecele ceremoniale („*cântecul zorilor*”, „*ale bradului*”, „*cântecul de petrecut*”, etc.) și de bocete,² reprezentând o secvență obligatorie – aproape întotdeauna după prohod – în ceremonialul înmormântării. Iertăciunea

¹ Ion Breazu, *Versuri populare în manuscrisele ardelene vechi*, Anuarul arhivei de folclor, Cluj, 1932.

² Mihai Pop, Pavel Ruxăndroiu, *Folclor literar românesc*, Editura didactică și pedagogică, București, 1978.

Stereotipia basmelor românești: de la basmul popular la cel cult

Claudia LOTREAN BANEAN

Doctorand – Facultatea de Litere, Universitatea „Babeș-Bolyai”
Cluj-Napoca, str. Horea, nr.31, e-mail: claudialotrean@yahoo.com

Abstract: This paper *Comparative study between folktale and fairy tales cult* presents the similitudes between popular Romanian folk tales and Romanian cults tales. Its purpose is to revealing the most important aspects about stereotypy of formulas which characterized Romanian folk tales in general. Even if the interest in this subject is manifested since ancient times, this discussion is still on focus.

Keywords: Romanian fairy-tale, folk tale, stereotypy, formulas, land other.

Lucrarea se vrea, după cum reiese și din titlu, o privire comparativă asupra basmului românesc, deopotrivă popular și cult. Pentru a demonstra interesul manifestat de cercetători pentru acest subiect, pornim în prezentarea noastră de la următoarea afirmație a lui Gheorghe Vrăbie: „Rod al puterii de imaginare a poporului, proza populară este vie încă și astăzi, cu toată modernitatea lumii contemporane. Așa se explică, de altminteri, și interesul mare manifestat de folcloriștii care o adună, publicând colecții numeroase și în prezent”¹. În continuare am putea adăuga faptul că atunci când basmul părea a fi cules în mare parte, el a început să fie creat de scriitori care au dat naștere unui frate geamăn al basmului popular, și anume: basmul cult românesc. Pentru început, vom trece în revistă a principalele trăsături și caracteristici ale basmului popular românesc, iar mai apoi vom prezenta – în termeni comparativi – câteva caracteristici ce definesc basmul cult românesc.

¹ Gheorghe Vrăbie, *Structura poetică a basmului*, București, Editura Academiei R.S.R., 1975, p. 32

Statutul de fată mare – de la tradiție la trend

Anamaria STĂNESCU

Referent, Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea
Culturii Tradiționale, București, e-mail: anamaria.stanescu@cncpct.ro

Summary: In this essay, I report about the virgin statute and the significance of that, in the context of the Romanian traditional wedding ceremony. Next, I relate the spiritual state purpose to be an immaculate girl for starting a new family and the way that a virgin becomes a good wife. My arguments are specific rules of the traditional mentality of the twenty-first century Romanians. These are the age of the future wedded pair, the space, the time, how the young people are playing each other and the family and community attitude on virginity.

Keywords: virgin statute, traditional wedding ceremony, wife, traditional mentality, community attitude.

„Anul din vârstă când tinerii sunt îndemnați de fire să înceapă dragostea [...] nu poate fi hotărât. Acest soroc atârnă de dezvoltarea trupeză și de datina locală, neputându-se stăvili cu nici un chip”¹.

Analizând din perspectivă antropologică statutul de „fată mare” și semnificația acestuia în cadrul ceremonialului de nuntă, voi încerca să structurez imaginea unei fecioare de odinioară și a unei virgine din prezent. Având ca repere pe de o parte vârsta tinerilor, spațiul, timpul și contextul în care „se hârjonesc” și, pe de altă parte, atitudinea familiei și a comunității asupra fecioriei, voi argumenta prin expunerea unor norme reprezentative atât pentru specificitatea mentalului tradițional al românilor, cât și pentru societatea românească a secolului al XXI-lea.

¹ Pamfile, Tudor, *Dragostea în datina tineretului român*, Editura Saeculum I.O., București, 1998, p.46.

Între vizibilitate și viziune.
Lecturi asupra unor documente etnologice de arhivă

Cosmina TIMOCE

Drd. – Facultatea de Studii Europene, Universitatea
„Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, e-mail: cosminatimoce@yahoo.com

Zusammenfassung: *Zwischen Sichtbarkeit und Sichtweise. Lektüren von ethnologischen Archivdokumenten.* Die vorliegende Studie ist eine Analyse der Manuskripte 702, 739 und 767 aus dem Folklore-Archiv der Rumänischen Akademie. Diese beinhalten die Antworten des Schülers Ioan Berbecaru auf die vom Archivleiter Ion Mușlea im Zeitraum 1930-1935 verfassten und verschickten volkskundlichen Fragebogen. Mehrere Gründe haben uns dazu veranlasst, diese Materialien zu untersuchen: Neben dem inneren Wert, der in der sachlichen Information dieser Archivdokumente beruht, zeichnen sie sich durch die besondere Gründlichkeit und Richtigkeit der Ausführung, ein Verdienst des Korrespondenten von Mușlea. Außerdem weist Manuskript 702 zwei verschiedene Diskursarten zu den ethnographischen Tatsachen, und folglich zwei Texttypen auf: ein *narrativer* Diskurs, der handgeschriebene Texte/Dokumente produziert und ein *visueller* Diskurs, der Bilder, genauer gesagt Zeichnungen entstehen lässt. Infolge der Analyse wurden die zwei Dokumententypen in drei Gruppen aufgeteilt: Zur ersten Kategorie gehören graphische Darstellungen von vier Ritualszenen (Bestattung, Weihnachtsbräuche, Fruchtbarmachung von unfruchtbaren Bäumen und bäuerliche Wettervorhersage). Die zweite Gruppe umfasst fünf weibliche Zauberpraktiken. Bei der letzten Gruppe wurden zwei Fälle besprochen, wo das Bild nicht mehr Sequenzen des Rituals, sondern ein Moment der Erzählung darstellt. Zum Schluss betonten wir die Komplementarität der zwei Diskurstypen – des geschriebenen und des visuellen – in der Darstellung von ethnographischen Tatsachen.

Schlagwörter: Folklore-Archiv der Rumänischen Akademie, Manuskript, ethnologischen Archivdokumenten.

Gânduri pe marginea corespondenței dintre Gh. Șoima și Constantin Catrina

Nicolae SCUTEA

Etnomuzicolog, Sibiu, Tel.: 0269446234

Résumé: Personalité marquante de la vie culturelle de Sibiu pendant la deuxième moitié du 20e siècle, Gheorghe Soima est l'auteur de quelques œuvres d'une vraie originalité d'expression et de style dans la vaste littérature musicale roumaine. Il a composé de la musique vocal-symphonique et symphonique, musique de chambre et chorale qui expriment une forte exigence de soi, en travaillant minutieusement à la réalisation de chaque page musicale en partie, mais en réussissant d'une manière surprenante à garder son esprit naturel et la logique de la construction dans ses œuvres. Sans se vouloir une analyse de la vie et de l'activité du compositeur, l'étude ci-présente esquisse quelques traits de la personnalité de Gheorghe Soima dans la perspective de cinq de ses lettres envoyées à son ami, Constantin Catrina, compositeur, chef d'orchestre et professeur à Brasov. Ecrites entre 1964-1966, on peut en détacher des informations très riches et d'une très grande importance sur la vie du musicien Gheorghe Soima, en nous découvrant une personnalité menant une vie intense sur des plans très variés et inégaux, mais un même temps un spectateur fortement passionné de tout ce qui se passe autour de lui.

Mots clé: littérature musicale, compositeur, vie culturelle, Sibiu.

Se împlinește la sfârșitul acestui an un sfert de veac de la plecarea dintre noi a compozitorului, dirijorului și profesorului Gheorghe Șoima iar peste nu mult timp, în luna februarie a anului viitor, vom aniversa centenarul nașterii marelui muzician (n. 13 februarie 1911 – m. 26 noiembrie 1985).

Personalitate complexă, cu preocupări didactice în învățământul teologic și cel muzical, de instruire a unor formații muzicale de amatori dar și cu aplecare în domeniul creației muzicale, Gheorghe Șoima este autorul unor lucrări de o certă originalitate de expresie și stil în vasta literatură muzicală

*Patru decenii de învățământ filologic la Sibiu:
preocupări de etnologie și folclor*

Ilie MOISE

Cercetător principal I – Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu,
B-dul Victoriei, nr. 40, Sibiu, e-mail: secretariat@icsusib.ro

Summary: As the title illustrates, the paper *Four Decades of Philological Education in Sibiu* represents a brief survey of the methods of studying the traditional culture and civilization within the learning process and academic research since the foundation of the Faculty of History and Philology in Sibiu, 40 years ago. The article evokes the outstanding personality of Gheorghe Pavelescu, a professor of folklore and ethnology, whose scientific prestige gave the University of Sibiu the opportunity to integrate its studies into the Romanian ethnological movement from the beginning. In parallel, the ethnology department of the Institute of Social Research developed research into traditional culture and civilization as did the Association of Folklore Researchers and Ethnographers in Sibiu County, founded in 1977. The Faculty of History and Philology took part in all the major and significant ethnological research projects organized in Mărginime, Valea Târnavelor and Țara Oltului, mostly by professors who also coordinated the first printed syntheses starting in the 1970's: Gheorghe Pavelescu, Cornel Irimie, Corneliu Bucur, Ilie Moise. The journals „Forschungen zur Volks – und Landeskunde”, „Transilvania” and „Studies of Ethnology” have had a major role in ethnological studies by periodically publishing the results of the investigations into traditional culture and civilization in southern Transylvania.

Keywords: research, ethnology, philology, professors, retrospective.

40 de ani este o vârstă a maturității, o vârstă care îți permite să arunci o privire înapoi, să faci un prim bilanț. Un bilanț care ne aduce aminte că 1969 – anul înființării Facultății de Istorie și Filologie la Sibiu, a fost un an fast pentru filologia sibiană. Era primul după intervenția rușilor în Cehoslovacia, când atitudinea României a adus țării un mare capital de simpatie. Și mai este

***Contribuții la cunoașterea operei lui Pavel Zamfir din Laz.
Identificare și atribuire***

Olimpia COMAN-SIPEANU

Dr., Restaurator – Complexul Național Muzeal ASTRA,
Piața Mică, nr. 11, Sibiu, e-mail: office@muzeulastra.ro

Abstract. *Contributions to the Understanding of Pavel Zamfir's Work (Painter from Laz) (Attribution, Dating).* The ASTRA Museum Sibiu holds a valuable collection of icons on glass that brings together over 2000 works representative of all glass painting-centres, covering the period from the end of the 18th century to the present moment. Since 2005, a project of research, conservation, restoration and emphasizing of this collection has been in progress within the Department for Conservation-Restoration. Important part of this project, the research has occasioned the enrichment of information about icons, the deciphering of numerous signatures and dates, bringing many unsigned works into prominence. On this occasion, we managed to attribute 25 icons on glass to Pavel Zamfir from Laz. In addition to the 4 signed ones, these icons increase the number of icons painted by the famous painter and part of the museum collection to 29. The attribution of the unsigned icons was made through comparison with the signed ones found in the ASTRA museum collection, in other collections or those mentioned in the specialized literature. The work introduces 29 icons on glass of an inestimable value, which due to their artistic qualities, originality and age, are doubtlessly among the most valuable Romanian icons on glass. The in depth research of the icons belonging to Pavel Zamfir aims to create an overview as complex as possible on the painter's work, highlighting preferred themes, techniques and specific means of expression, while contributing to the outlining of the personality of one of the most talented and prolific painters on glass from the end of the 19th and the beginning of the 20th century, from the Laz centre, in Sebeș Valley.

Keywords: Pavel Zamfir icon painter from Laz; icons on glass; ASTRA Museum collection, Sibiu; attribution, dating, thematic repertoire; artistic value.

***Restaurarea unei scoarțe.
Documentare, analize, intervenții***

Vasilica IZDRAILĂ

Restaurator – Complexul Național Muzeal ASTRA,
Piața Mică, nr. 11, Sibiu, e-mail: office@muzeulastra.ro

Summary: The article presents shortly the steps passed during the restauration of a woolen texture with a decorative value – carpet, Dâmbovița area. The documentation regarding the restauration is structured according to the file of restauration and it is preceeded by a documentation about the hand-made carpets, followed by a (artistical, technical, belonging) characterisation of the piece / item No-1663T. The carpet became part of the collection by exchange with the Art Museum in Bucharest, in 1953, and the restauration draw the attention of the specialists of „Astra” Museum on it, being estimated with a historical, documentary, memorial, value and being 100% authentic.

Keywords: wall carpet, frame, tzurcana wool, prime wool, tearings, rarefied, woron ont, unwound, completing texture.

1. Aspecte generale privind țesăturile din lână

Țesăturile s-au dezvoltat odată cu creșterea nivelului de viață și a necesităților de confort. Asistăm astfel la înmulțirea și diferențierea țesăturilor în special acelea care intră în organizarea interiorului. Formele artistice ale țesăturilor, pot fi urmărite după tehnica de lucru, gen, motive, compoziții ornamentale și stiluri. Geometrismul și stilizarea este o concepție estetică specifică artei populare românești.¹

Ca țesătură de ornament, destinată împodobirii pereților, covorul mai poartă denumirea etnografică de scoarță sau chilim. Termenul de chilim vine

¹ Pavel, 1989, p.16

Un centru de ceramică post-habană la Ocna Sibiului

Karla ROȘCA

Muzeograf – Complexul Național Muzeal ASTRA,
Piața Mică, nr. 11, Sibiu, e-mail: karlaszente@yahoo.com

Abstract: *A center of post-haban ceramics to Ocna Sibiului.* The existence of a ceramic center to Ocna Sibiu, near Sibiu, was ignored by researchers. Only Julius Bielz and Cornel Irimie drew attention on the wealth of forms and motifs in their article: „*Unknown information about a pottery center from Ocna Sibiu*”, published in Studies and Research of Art History from year 1954. The hereby paper presents a few valuable pieces from the ceramic collection of „Emil Sigerus” Saxon Ethnography Museum from Sibiu, of the Reformed Church from Ocna Sibiu and private collections, followed by details regarding their decoration and production technique. The discovery of a series of ceramic products to Ocna Sibiu, as well as of some unpublished documents regarding the pottery guild from this region, is of great importance. The knowledge of this ceramic center can be considered a contribution to the history of the pottery craft and art from the center of Transylvania. The study of this ceramic center, along side to other less famous centers from Transylvania, can represent a remarkable contribution to the study of folk ceramics from our country.

Keywords: ceramic center, Ocna Sibiului, collection, researches, folk ceramics.

Existența centrului ceramic de la Ocna Sibiului, lângă Sibiu, a fost ignorată de către cercetători. Doar Julius Bielz și Cornel Irimie au atras atenția asupra bogăției de forme și de motive prin articolul: *Date necunoscute despre un centru de olari din Ocna Sibiului*, publicat în Studii și Cercetări de Istoria Artei în anul 1954. Cele mai multe dintre vasele păstrate sunt datate și inscripționate în limba maghiară. Cu toate acestea, cercetătorii maghiari nu au considerat Ocna Sibiului un centru care producea ceramică specifică, fapt ce se poate explica prin contextul geo-politic și administrativ al zonei. Trebuie să

Modelul dimensiunilor culturale conform Geert Hofstede

Amalia BULLA-GÂRLONȚA

Doctorand – Facultatea de Științe, Universitatea
„Lucian Blaga” Sibiu, e-mail: amaliagarlonta@googlemail.com

Abstract: The most known model which try to discriabe almost all cultures all over the world, is Geert Hofstede’s one. This model try to point out the main factors whice shape a culture and thereby differentiate the cultures all over the world. This article tries to show the importance of every dimension for the conception of an intercultural training for the romanian people.

Keywords: Culture, Romanian culture, Hofstede – culture dimensions, power distance, individualism, masculinity, uncertainty avoidance, long-term orientation.

Cultura izvorăște din faptul că un grup de oameni care trăiesc împreună o perioadă mai lungă de timp, tind să împărtășească aceleași valori și opinii cu privire la bine sau rău, adevărat sau fals etc. (Brătianu, 2003). Fiecare persoană dobândește, prin urmare, pe parcursul vieții diferite modele de gândire, simțire și manifestări, care sunt reprezentante pentru cultura grupului social din care provine (Hofstede, 1996).

Aceste diferențe dintre culturi pot fi rezumate în 5 variabile/dimensiuni fundamentale. Profesorul olandez Geert Hofstede a reușit să identifice aceste 5 dimensiuni, realizând cel mai mare studiu empiric ce s-a efectuat vreodată asupra diferențelor culturale. Hofstede a fost solicitat de către IBM în anii 70 ca să-i sfătuiască. IBM a încercat să stabilească proceduri și standarde comune în toate uzinele proprii din cele 40 de țări ale lumii, dar s-a lovit de faptul că, în ciuda tuturor încercărilor, existau diferențe enorme de implementare.

Sarcina lui Hofstede a fost să surprindă diferențele care existau în diferitele uzine și să reflecte/înțeleagă de ce unele organizații IBM din țări diferite erau mai productive decât altele, deși aveau o cultură organizațională similară și

DIN ETNOLOGIA GERMANILOR DIN ROMÂNIA

Pomul cu dinți de rechin - dispozitiv de testare a toxicității mâncărurilor în evul mediu -

Horst KLUSCH

Profesor, ceramist, responsabilul secției germane din cadrul Asociației
Folcloriștilor și Etnografilor Sibiu, e-mail: hklusch@yahoo.de

Zusammenfassung: Eine Fülle und Vielfalt von Bildern, Zeichen, von Worten, Gesten, Handlungen und Begehungen, sind uns als Aberglaube überliefert worden. Ihre ursprüngliche Bedeutung, ihr Sinn und Zweck sind im Wandel der Zeit verlorengegangen, es sei denn, dass sich ihrer die christliche Glaubenslehre angenommen und in Traditionen des Volksglaubens eingebaut hatte. Dazu gehört auch der sogenannte „Natternbaum“, eine aus Edelmetallen oder Korallen gefertigte kleine Baumdarstellung, in dessen Äste versteinerte Haifischzähne von der Insel Malta gehängt wurden. Diese Zähne sollten magische Kräfte besitzen. Die Maltenser selbst wussten, dass im Jahre 60 nach Chr. Geb., St. Paulus, nach einem Schiffbruch, sich auf Malta rettete und dass bei seiner Ankunft alle giftigen Schlangen der Insel ihre Zähne verloren. Die Maltenser bezeichneten die dort gefundenen Haifischzähne irrümlicherweise mit „Nattern-“ oder „Schlangenzungen“. In Europa wurden den maltesischen Haifischzähnen besondere Kräfte zugesprochen, vor allem sollten sie, in giftige Getränke oder Speisen getaucht, ihre Farbe verändern. Da im Mittelalter oft lästige Herrscher oder unbequeme Verwandte mittels Gift ins Jenseits befördert wurden, bürgerte sich in Frankreich, Deutschland und Italien der Brauch ein, dass Getränke und Speisen vor allen geladenen Gästen getestet wurden. Den Testvorgang nannte man „Kredenzen“, den mit Haifischzähnen behangene Natternbaum auch „Natternzungenkredenz“.

Schlagwörter: *Natternbaum, Haifischzähnen, toxischen Gehalts der Speisen, Mittelalter*

Amuletele au existat de când există oameni. Omul erei de piatră și-a cules, din natură, pietre cu o formă sau cu o cromatică neobișnuită. În perioada